

Het onderwijs op de Circle of Life School

Sunyani, Ghana

Marieke Dijkers
St.nr. 200963672
Lerarenopleiding Engels deeltijd
Enrichment Option 2
Veerle Loonstra / Daniel Gibb

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
INLEIDING	3
1. EEN WERELD VAN VERSCHIL.....	5
2. HET ONDERWIJS IN GHANA.....	6
2.1 DE ORGANISATIE VAN HET GHANESE ONDERWIJS	6
2.2 IN HET GHANESE KLASLOKAAL	7
3. HET ONDERWIJS OP DE CIRCLE OF LIFE SCHOOL	9
3.1 DE MISSIE EN VISIE VAN DE CIRCLE OF LIFE SCHOOL.....	9
3.2 HET ONDERWIJS OP DE CIRCLE OF LIFE SCHOOL	10
4. THE CIRCLE OF LIFE, EEN GHANESE SCHOOL?.....	13
5. MENING	14
BRONVERMELDING	15

Inleiding

In 2006 maakte ik mijn eerste reis naar Ghana. Ik had mijn toenmalige mentorklas verteld over mijn Nederlandse vriendin Mariette Krouwel en het kindertehuis dat ze samen met haar Ghanese man Moses Asagbo was begonnen. De leerlingen kwamen spontaan in actie. Vol vuur organiseerden ze een sponsorloop en ik besloot de opbrengst ervan persoonlijk naar kindertehuis Hanukkah te brengen.

2018. Al twaalf jaar lang lopen mijn leerlingen voor Ghana. Er worden brieven uitgewisseld tussen de kinderen in het kindertehuis en mijn leerlingen in Denekamp. Tijdens de Engelse lessen wordt er geskypet. Zes oud-leerlingen zijn er na het behalen van hun diploma al als vrijwilliger naar toe gereisd, tal van anderen dragen die droom sinds de brugklas met zich mee in de vastberadenheid hem ooit waar te maken. Het kindertehuis van mijn vriendin is het kindertehuis van mijn school geworden. De school daar is er mede door die van ons gekomen.

Met de Circle of Life School hebben Mariette en Moses een doel voor ogen. Ze willen het onderwijs in Ghana verbeteren. Voor de buitenlandmodule van 'enrichment option 2' verdiep ik me in die droom. Daarbij luidt mijn hoofdvraag: 'Hoe ziet het onderwijs in Ghana er uit en op welke manier wijkt de Circle of Life School hier vanaf?'

In dit verslag zal ik achtereenvolgens ingaan op de manier waarop het onderwijs in Ghana georganiseerd is, de traditionele manier waarop er in Ghana lesgegeven wordt, de visie van de Circle of Life School en de uitwerking die dit heeft op het onderwijs dat de school biedt. Vervolgens trek ik een vergelijking tussen het Ghanese onderwijs en dat op de Circle of Life School om mijn hoofdvraag te beantwoorden en sluit ik mijn onderzoek af met mijn mening.

Marieke Dijkers, juli 2018

Leerrecht

Wie op ons eigen grondgebied
een foto van de schooljeugd schiet
ziet zelden nog een blij gezicht
en weet je wel, waaraan dat ligt?

Zo'n kind dat je daar voor je ziet
beseft gewoonweg blijkbaar niet
dat alle dagen onderricht
meer een voorrecht is dan plicht.

Maar op het zwarte continent
zijn kinderen nog niets gewend
en tonen zij met veel ontzag
de fotograaf hun gulle lach.

Er is hen heel goed ingeprent
dat je enorm bevoorrecht bent
wanneer je zomaar elke dag
van jongs af aan naar school toe
mag.

bron: onbekend

1. Een wereld van verschil

*Education is the most powerful weapon
which you can use to change the world.*

Nelson Mandela

Tijdens mijn reizen naar Ghana heb ik op een aantal scholen in Sunyani rond mogen kijken. Dat wat ik daar zag, gaf me het gevoel een sprong terug in de tijd te hebben gemaakt: houten bankjes, volle klassen van meer dan vijftig leerlingen, frontaal doceren en uitsluitend reproductie, veelal door klassikale mondelinge drills. Het was, alsof ik in de schooltijd van mijn ouders was terecht gekomen.

Hoewel de cultuurshock voor mij enorm was en ik me erg ongemakkelijk voelde bij de vele meppen die er werden uitgedeeld, zag ik ook, dat de kinderen met plezier naar school gingen. Zij waren zichtbaar trots op hun uniform en zich bewust van het voorrecht dat ze genoten. Waar mijn Nederlandse leerlingen klagen, omdat ze naar school móeten, zijn de Ghanese kinderen dankbaar dat ze naar school mógen. Ze zijn zich er maar al te goed bewust van het feit, dat dat niet voor iedereen is weggelegd en dat educatie hun kans op een betere toekomst is. Niet voor niets sponsor ik al sinds 2006 een Ghanees meisje door haar schoolgeld te betalen. Zij en ik, we geloven beide in onderwijs.

Dit jaar stond ik zelf voor de klas op de Circle of Life School. Waar ik tijdens eerdere reizen wel mijn handen uit de mouwen stak in het kindertehuis maar op scholen slechts een bezoeker was, maakte ik dit keer deel van een onderwijzend team uit. En waar ik dat in het verleden vermeed, omdat ik me ongemakkelijk voelde bij de Ghanese manier van lesgeven en omgang met de leerlingen, was ik dit jaar echt op mijn plek. De Circle of Life School is anders dan de Ghanese scholen die ik voorheen heb gezien. Ze heeft een visie waar ik in geloof en brengt dat tot uiting op een manier waar ik graag aan bijdraag.

In dit verslag richt ik me op die verschillen en neem ik het onderwijs in Ghana en in het bijzonder op de Circle of Life School onder de loep. De hoofdvraag luidt daarbij: 'hoe is het onderwijs in Ghana vormgegeven en op welke manier wijkt de Circle of Life School hiervan af?' In hoofdstuk 2 bekijk ik het onderwijs in Ghana, terwijl ik in hoofdstuk 3 inzoom op de Circle of Life School. In hoofdstuk 4 vergelijk ik ze met elkaar en kom ik tot een antwoord op de hoofdvraag, waarna ik in hoofdstuk 5 afsluit met mijn mening.

2. Het onderwijs in Ghana

'If you are planning for a year, sow rice; if you are planning for a decade, plant trees; if you are planning for a lifetime, educate people.'

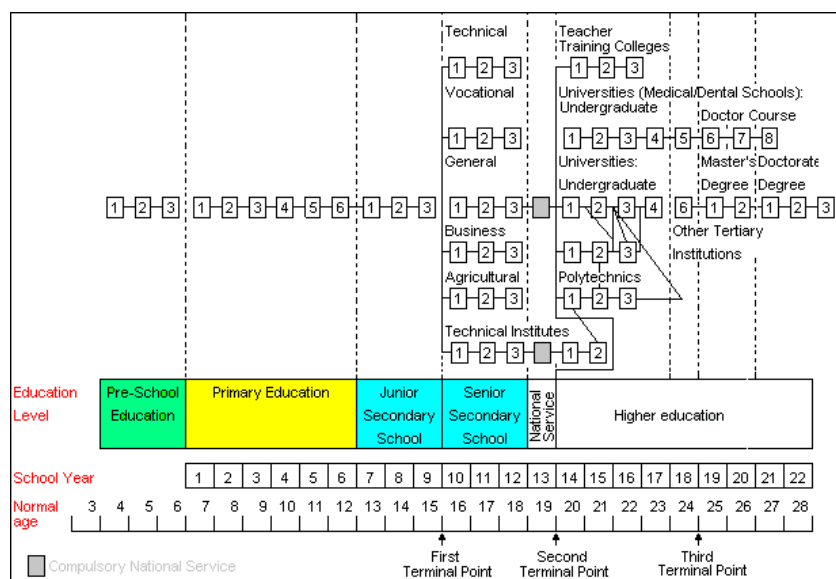
Chinese Proverb

2.1 De organisatie van het Ghanese onderwijs

Ghana gelooft in onderwijs. Hoewel de quote hierboven uit China stamt, is het ook de visie van vrijwel alle Ghanezen. Onderwijs wordt gezien als dé manier om het land en zijn bevolking vooruit te helpen en wie naar school kan, is bevoorrecht.

Officieel is het basisonderwijs in Ghana gratis en geldt er een leerplicht voor 4- tot 15-jarigen. De staat zorgt voor schoolgebouwen en docenten. Ouders dienen echter zelf het verplichte schooluniform en leermiddelen als boeken, pennen en schriften aan te schaffen. Hier ontstaat de eerste uitval: niet iedereen kan dit opbrengen, waardoor voor een deel van de kinderen de schooldeuren gesloten blijven. Desondanks scoort Ghana met 85% schoolgaande jeugd (Unicef, 2015) hoog ten opzichte van andere landen op het Afrikaanse continent. Daarbij is de verhouding tussen schoolgaande jongens en meisjes gelijk.

Zoals hieronder schematisch is weergegeven, vindt er na twee jaar kleuterklas en zes jaar basisonderwijs een overstap naar Junior Secondary School plaats, waar na drie jaar een staatsexamen wordt afgelegd. Wie hiervoor slaagt, is toelaatbaar voor Senior Secondary School, de poort naar hoger onderwijs.

Afbeelding 1: De structuur van het Ghanese onderwijs

Om op dit staatsexamen voorbereid te zijn, wordt er met een vast curriculum gewerkt waarin de volgende vakken zijn opgenomen:

- Engels
- Frans
- Twi
- Wiskunde
- Godsdienst en herdenkingsleer
- Algemene natuurwetenschappen
- Geïntegreerde natuurwetenschappen
- ICT
- Lichamelijke Opvoeding

Op de meeste scholen begint de schooldag om 8.00 uur met een assembly waarbij het volkslied wordt gezongen en de eed op God en de grondwet wordt gezworen en is de laatste les om 15.00 uur afgelopen.

De klassen op de staatsscholen zijn groot. Vijftig leerlingen per docent is eerder regel dan uitzondering, maar ook klassen van tachtig leerlingen komen voor. Doublure is een onbekend begrip. Schooluniformen en boeken kosten immers geld. Ook zonder vertraging zijn de leerplichtjaren om financiële redenen niet voor iedereen haalbaar en komt voortijdig schoolverlaten veel voor. Van de 85% die naar school gaat, bereikt 72% het eind van de basisschool. Minder dan 50% van de leerlingen doorloopt vervolgens het voortgezet onderwijs (Unicef, 2015). Vrijwel al deze leerlingen hebben op particuliere basisscholen gezeten.

Particuliere scholen zijn er in Ghana in alle prijsklassen, zowel voor basis- als voortgezet onderwijs. Educatie wordt als belangrijk gezien en wie het maar even kan opbrengen, stuurt zijn kinderen naar een particuliere school. De kwaliteit van het onderwijs is er beduidend beter dan op de staatsscholen. De klassen zijn kleiner (hoewel ze nog steeds 40 tot 60 leerlingen tellen) en er zijn faciliteiten in de vorm van sportvelden en computerlokalen. Ook wordt er voor schoolmaaltijden gezorgd. Qua onderwijskundige visie valt er niets te kiezen. De hoogte van het schoolgeld is voor veel ouders doorslaggevend bij de keuze voor een school. Ook het slagingspercentage voor het landelijke examen aan het eind van JSS wordt in de gaten gehouden, want wie betaalt, wil waar voor zijn geld.

2.2 In het Ghanese klaslokaal

In Ghanese scholen zitten de leerlingen per twee of drie naast elkaar, fier rechtop in houten banken, de armen strak over elkaar. Niemand waagt het om de les te verstoren, bang voor een mep met een liniaal of de vlakke hand. Krijtborden worden volgeschreven door de docent en braaf overgenomen door de leerlingen. Aan het eind van de les volgt er een berg huiswerk, dat thuis al even braaf wordt gemaakt. In Ghana heeft nog nooit iemand gehoord over het 'werken-voor en werken-met een klas' (Ebbens & Ettehoven, 2015, pp. 188-189) of het creëren van een veilige sfeer. Toch werken de leerlingen keihard. Niet voor de docent, niet voor hun ouders, maar omdat het cultuur is dat je op school je best doet en omdat ze geloven in educatie als de sleutel naar een betere toekomst.

Het respect van de leerling voor de leraar is groot, maar ook ouders zien de docent als verheven persoon. In tegenstelling tot de meesten van henzelf heeft hij gestudeerd en dat

verschafft hem aanzien. Wat de docent zegt, zal dan ook niet in twijfel worden getrokken. Vooral op de gratis staatscholen is het contrast met de onopgeleide ouders groot, waardoor veel docenten zich veel vrijheid over het invullen van het werktijd verschaffen: ze komen te laat of helemaal niet, slapen in de les en baseren hun beoordelingen vaker op de achtergrond en status van het kind dan op de prestaties. Op particuliere scholen is de aanwezigheid en inspanningsbereidheid groter, maar ook hier ontbreekt regelmatig het wederzijds respect zoals wij dat in Nederland kennen. Wie fouten maakt, krijgt te horen hoe dom hij is en niet zelden incasseert die domme leerling een mep. Slaan wordt in Ghana als gangbare correctie gezien en dient ertoe de leerling tot beter opletten te manen.

Twee keer per jaar wordt er na een examenweek een cijferrapport met scores tot 100% meegegeven. Ook staat er per vak aangegeven op welke plaats van de ranglijst het kind zich bevindt ten opzichte van zijn klasgenoten. Oudergesprekken worden tot een minimum beperkt: vaak komen ouders alleen op school om het schoolgeld te betalen.

Een gesprek met een Ghanese docent leerde mij, dat de lerarenopleiding in Ghana niet aan didactiek en pedagogiek doet. Biesta stelt dat kwalificatie, socialisatie en subjectivering de functies van onderwijs zijn (Biesta, 2012), maar in Ghana draait het uitsluitend om die eerste, kennisoverdracht. Wie na zijn studie voor de klas komt te staan, geeft les op de manier zoals hij dat zelf ook heeft gehad: voor volle klassen, frontaal docerend, door gebruik te maken van repeterende drills en met een lineaal om de orde te handhaven. Studiedagen en bijscholingen zijn een onbekend fenomeen. (Solomon Bennett's Memorial School, 2013)

3. Het onderwijs op de Circle of Life School

Childhood is not a race to see how quickly a child can read, write and count. Childhood is a small window of time to learn and develop at the pace which is right for each individual child.

Magda Gerber

3.1 De missie en visie van de Circle of Life School

Sunyani telt tal van scholen. Toch sluit geen van al die scholen aan op de visie van Mariette en Moses Asagbo. Zij zochten voor 'hun' kinderen in het kindertehuis naar een school die niet alleen inzet op kennis, maar ieder kind de kans geeft zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier te ontwikkelen. Toen deze school niet gevonden werd, besloten ze hem zelf te bouwen.

In het missie- en visie-document van de school wordt de missie als volgt verwoord: 'The Circle of Life School was established for the sole aim of making education available to every child near or far, to make education fun and exciting to the child and by practice employ the effective tools of interaction, respect for natural abilities and teaching and learning materials.' (Circle of Life School, 2018). Als motto noteert de school in datzelfde document: 'we enter to learn and leave to achieve'. Wie de school binnenloopt, leest op de muur bij de ingang de quote van Magda Gerber waarmee dit hoofdstuk opent.

De school begon in schooljaar 2014/2015 met een crèche (vanaf 3 maanden), kleuterklassen en de eerste drie leerjaren van de basisschool (vergelijkbaar met onze leerjaren tot aan groep 5). In de daarop volgende schooljaren werd er vanwege de doorstroom steeds met 1 klas uitgebreid. Ook nam het aantal leerlingen in de bestaande klassen gestaag toe. Dit schooljaar telt de Circle of Life School 194 leerlingen, verdeeld over 11 klassen van crèche tot P6 (groep 8).

De Circle of Life School is een particuliere school waarvoor schoolgeld betaald moet worden. Voor het schooljaar 2017/2018 zijn de kosten als volgt:

Klas	Schoolgeld per jaar	Omgerekend
crèche	1950 Cedis	€ 390,-
nursery / kindergarden	1800 Cedis	€ 360,-
primary school	1710 Cedis	€ 342,-
verplichte bijkomende kosten (2 reguliere schooluniformen, 1 'Friday wear uniform' en 1 sportshirt).	200 Cedis	€ 40,-

Twee schoolmaaltijden per dag zijn inbegrepen, evenals luiers voor de allerkleinsten en een vakantieprogramma wanneer ouders moeten werken en opvang voor de kinderen nodig hebben. Met deze prijzen behoort de Circle of Life School tot het middensegment, maar met de kwaliteit van het onderwijs tot de top. Doelstelling van de school is om jaarlijks 30% van de leerlingen gratis naar school te laten gaan. Dit zijn de kinderen uit het kindertehuis, maar ook van gezinnen uit de regio die het schoolgeld niet kunnen opbrengen.

3.2 Het onderwijs op de Circle of Life School

Dagindeling

Iedere lesdag begint met inloop tussen 7.30 en 8.00 uur. Leerlingen komen binnen en pakken zonder aansturing taken in en om het lokaal op: er wordt geveegd, het bord wordt schoongemaakt, de prullenbak geleegd, de kan met water bijgevuld. Om 8.00 uur wordt handmatig de schoolbel geluid, waarna iedereen zich buiten op het schoolplein voor de assembly verzameld. Vervolgens ziet de dagindeling er als volgt uit:

8.00 – 8.15 uur	assembly
8.15 – 10.30 uur	les
10.30 – 11.00 uur	snack + pauze
11.00 – 12.00 uur	les
12.00 – 13.00 uur	warme schoollunch, aansluitend buiten spelen
13.00 – 15.00 uur	les

Vakken

Het curriculum van de school is gelijk aan dat van andere scholen. Om de doorstroom naar Senior Secondary School open te houden, moeten de leerlingen immers aan het eind van JSS een examen afleggen dat gebaseerd is op het nationale curriculum. Dat betekent, dat er vanaf KG1 (groep 1) les wordt gegeven in de volgende vakken:

- Engels
- Frans
- Twi
- Wiskunde
- Godsdienst en herdenkingsleer
- Algemene natuurwetenschappen
- Geïntegreerde natuurwetenschappen
- ICT
- Lichamelijke Opvoeding

Daarnaast worden er buiten het curriculum om handvaardigheidslessen geven om de fijne motoriek en creativiteit van leerlingen te ontwikkelen en staat er vanaf P3 'game time' op het rooster om creatief en probleemoplossend denken te bevorderen en de sociale vaardigheden te stimuleren. Daarbij kiezen kinderen zelf welk spel ze willen spelen, hoe ze de groepjes samenstellen, hoe de taakverdeling wordt opgepakt etc. Op de Circle of Life School worden de principes van Biesta onderschreven en is er naast kwalificatie ook aandacht en ruimte voor socialisatie en subjectivering (Biesta, 2012).

Met een visie voor ogen dat kinderen zich op hun eigen manier en in hun eigen tempo moeten kunnen ontwikkelen, werkt de Circle of Life School niet met ranglijsten waarop prestaties worden bijgehouden en kinderen met hun klasgenoten vergeleken worden. De voortgang van leerlingen wordt 2x per jaar op een rapport tot uitdrukking gebracht en tijdens een oudergesprek besproken.

Voor leerlingen die achterblijven biedt de school begeleiding, bijvoorbeeld in de vorm van RT lezen of rekenen. Redt een kind het ondanks die extra hulp niet, dan doubleert het. Waar dit financieel voor ouders onhaalbaar is, komt de school tegemoet door het schoolgeld voor dat extra jaar kwijt te schelden, zodat ouders nog slechts voor het boekengeld en het schooluniform hoeven te betalen. De ervaring heeft in voorgaande jaren geleerd, dat ouders moeilijk te overtuigen zijn dat doublure de beste oplossing is, maar er naderhand positief op terugkijken omdat ze zien dat hun kind tot groei is gekomen in de extra tijd die het kreeg.

Om kinderen echt te zien en ze te kunnen begeleiden, telt een klas op de Circle of Life School maximaal 25 leerlingen. De leerlingen zitten niet in houten banken, maar maken gebruik van Nederlands schoolmeubilair: ieder kind heeft een eigen tafel en stoel. In sommige lokalen staan de tafels in de traditionele busopstelling, maar er wordt ook in groepjes gewerkt.

Wederzijds respect

Mariette en Moses zijn van mening, dat een veilige sfeer noodzakelijk is om tot leren te komen en dat ieder kind gerespecteerd dient te worden om zijn volledige potentieel te kunnen ontwikkelen. Daarom tekenen docenten met het contract ook gedragsregels waaraan ze zich binnen en buiten het lokaal dienen te houden. Naar Nederlandse maatstaven gemeten zijn ze vanzelfsprekend, in Ghana allesbehalve (zie hoofdstuk 2). Een greep uit het reglement voor leraren luidt als volgt (Circle of Life School, 2018):

- Kinderen leren door fouten te maken. De docent corrigeert deze op de door de school vastgestelde manier. Slaan is in geen enkele situatie toegestaan.
- Leraren mogen zich niet bemoeien met de geloofsovertuiging van leerlingen.
- Leraren mogen niet respectloos op de achtergrond van leerlingen reageren.
- Kinderen met een handicap dienen met hetzelfde respect als de overige leerlingen te worden behandeld.
- Slapen tijdens werktijd is niet toegestaan.
- Rondhangen tijdens lestijd is niet toegestaan.
- Telefoongebruik is tijdens de les niet toegestaan.
- Docenten dragen representatieve kleding, waarbij ze vrij zijn deze zelf te kiezen.
- Docenten plannen hun persoonlijke aangelegenheden buiten schooltijd en in de vakanties.
- Docenten dienen dagelijks van 7.00 tot 15.30 uur op school aanwezig te zijn.
- Docenten nemen deel aan intern georganiseerde studiedagen en zijn vrij zelf onderwerpen hiervoor aan te dragen.

Naast het respect van docent naar leerling is er omgekeerd het respect van de leerling naar de docent. Leerlingen staan op als de docent het lokaal binnenkomt of voordat ze een

antwoord geven. Op de gang maken de meisjes kniebuiginkjes voor me, terwijl de jongens een groet brengen door met hun hand tegen de zijkant van hun hoofd tikten.

De derde vorm van respect is die voor de vlag, de grondwet en God. Iedere schooldag begint met een 'assembly' waarbij na een gezamenlijk openingsgebed het volkslied wordt gezongen, de nationale vlag en de schoolvlag worden gehesen en de eed wordt gezworen. Daarna marcheren de leerlingen geordend per groep naar hun lokaal en beginnen de lessen.

Lesmaterialen

Ouders schaffen aan het begin van het schooljaar een set schoolboeken voor hun kinderen aan. Daarnaast wordt er op de Circle of Life School met aanvullende educatieve materialen gewerkt, die veelal uit Nederland afkomstig zijn. Denk hier aan o.a. telramen, loco-dozen, foam-dobbelstenen, lego, kralen, diverse muziekinstrumenten, gezelschapsspellen en puzzels.

Het gebruik van deze materialen is niet vanzelfsprekend: docenten zijn er niet mee opgegroeid en evenmin mee opgeleid. Ze staan er wel voor open het materiaal in te zetten, maar hebben uitleg nodig om te begrijpen hoe het werkt. Daarna moet nog de vertaalslag naar de inzetbaarheid in de lespraktijk worden gemaakt. Ook dat is een grote stap in een cultuur die gericht is op frontaal doceren en waarin creatief denken een onbekend begrip is.

4. The Circle of Life, een Ghanese school?

Mijn hoofdvraag voor dit onderzoek luidde “hoe is het onderwijs in Ghana vormgegeven en op welke manier wijkt de Circle of Life School hiervan af?”

In hoofdstuk 2 ben ik ingegaan op het onderwijs zoals dat op de meeste Ghanese scholen vormgegeven wordt. Hierbij zijn er een aantal verschillen tussen staatsscholen en particuliere scholen, met name op het gebied van de actieve houding van de docent en de faciliteiten die de school biedt, maar er zijn ook veel overeenkomsten. De cultuur waarin het onderwijs wordt verzorgd is immers gelijk.

In hoofdstuk 3 heb ik me verdiept in de missie en visie van de Circle of Life School en de invloed die dit op de dagelijkse lespraktijk binnen de school heeft. De alerte lezer zal hebben opgemerkt, dat de school van Mariette en Moses gericht is op de principes die we in Nederland belangrijk en vanzelfsprekend vinden: wederzijds respect, aandacht voor iedere leerling, tijd om te mogen groeien, fouten durven maken, gelijkwaardigheid. Ondertussen bereidt de school haar leerlingen voor op een toekomst binnen de Ghanese maatschappij. Daardoor ontstaat er een mix van beide systemen.

De overeenkomsten tussen het Ghanese onderwijs en de Circle of Life School zijn o.a. de lestijden, de assembly aan het begin van de dag, het curriculum, de hoeveelheid huiswerk, het verplichte schooluniform en het respect van de leerling voor de leraar. Zoals voor iedere particuliere school in Ghana betalen ouders schoolgeld op de Circle of Life School.

Naast die overeenkomsten zijn de verschillen enorm: op de Circle of Life School is sprake van wederzijds respect en krijgen kinderen de kans om door fouten maken te leren. Daarom wordt er niet geslagen of aan ranglijsten gedaan. Om ieder kind de nodige aandacht te kunnen geven zijn de klassen beduidend kleiner dan in het traditionele Ghanese onderwijs. Socialisatie wordt bevorderd doordat leerlingen niet in houten banken zitten, maar aan tafeltjes, waardoor er met de klassenopstelling geschoven kan worden en groepswork mogelijk is. Er wordt gebruik gemaakt van educatieve materialen, docenten worden bijgeschoold op het gebied van didactiek en pedagogiek, de school heeft creatieve vakken op het rooster staan, er wordt met de ouders gesproken en tijdens de vakanties wordt er kinderopvang aangeboden indien ouders moeten werken.

Op de Circle of Life School draait het niet alleen om kennisoverdracht, maar ook om socialisatie en subjectivering (Biesta, 2012). Daarmee is het de eerste school in Ghana die afwijkt van wat gangbaar is en op dit moment nog de enige. Daardoor worden docenten uit hun comfort zone gehaald en dienen ze opnieuw na te denken over de manier waarop ze lesgeven. Ook ouders moeten wennen. Zij hebben voornamelijk voor de school gekozen op basis van de hoogte van het schoolgeld, de geografische ligging en, niet onbelangrijk, het blanke schoolhoofd dat de school status verleend. Hoewel ze gekozen hebben voor een school waar niet geslagen wordt, geven ze de docenten nog regelmatig mee, dat ze gerust een tik mogen uitdelen als het niet kind niet oplet, want ‘daar leert hij van!’. Toch zijn de meningen van vrijwel alle betrokkenen positief: de meeste docenten blijven en het aantal leerlingen groeit gestaag. The Circle of Life heeft zich gesetteld in Sunyani.

5. Mening

*White people have watches.
We have time.*

African Proverb

Het Nederlandse onderwijssysteem is zo vanzelfsprekend voor ons, dat we regelmatig vergeten dat het ook anders kan. In Ghana word ik me hier telkens opnieuw van bewust. Ik hecht veel waarde aan een veilige sfeer en wederzijds respect. Door het ontbreken daarvan, voelde ik me op Ghanese scholen nooit op mijn gemak. Ik zag, dat de kinderen trots hun uniform droegen, maar voelde me vooral veilig in de rol van toeschouwer. Ghanese scholen waren voor mij interessante studieobjecten en ik keek er graag rond, maar kon me niet voorstellen dat ik er voor de klas zou staan. Dat veranderde toen ik de Circle of Life binnenliep.

De Circle of Life staat waar ik voor sta. Hier wordt niet alleen waarde gehecht aan kennisoverdracht, maar worden ook de sociale vaardigheden van de kinderen gesterkt (Biesta, 2012). Hier mogen fouten gemaakt worden en werken docenten en leerlingen samen. Kinderen komen tot leren, omdat ze mogen doen en ervaren en tijd krijgen om te groeien. Voor de docenten is het een enorme omschakeling om af te wijken van het systeem dat ze kennen. Ik heb respect voor hun durf. Het is niet niks om het vertrouwde overboord te gooien en een nieuwe koers te varen. Om blind te vertrouwen op de visie van een schoolhoofd, terwijl je je geen enkele voorstelling kunt maken van wat ze bedoelt.

Nog meer respect heb ik voor Mariette en de manier waarop ze zonder onderwijskundige achtergrond haar school runt. De manier waarop ze volkomen intuïtief haar visie uitdraagt en mensen om zich heen verzamelt om haar daarbij te ondersteunen. De manier waarop ze omgaat met de culturele knelpunten en de botsingen die er van tijd tot tijd zijn. De manier waarop ze durft te geloven in beter onderwijs voor Ghana, ook als ze daarmee tegen de stroom inzwemt en op dit moment 'slechts' 200 kinderen kan bereiken. Ik heb respect voor de manier waarop ze als eerste school in Ghana onderwijs aan alle kinderen wil bieden, ook als ze een beperking hebben, het schoolgeld niet kunnen opbrengen of een andere geloofsovertuiging aanhangen.

Ik geloof in onderwijs en ik geloof in Mariëttens school. Pas vijftig jaar terug zag ons Nederlandse systeem er nog net zo uit als het Ghanese systeem nu. Mijn ouders hadden nooit kunnen denken, dat hun kinderen op een andere manier les zouden krijgen dan ze zelf hadden gehad, simpelweg omdat die andere manier nog bedacht moest worden. Iemand moet de eerste stap naar verbetering durven zetten voor anderen kunnen volgen. Mariette heeft die stap gezet en hoewel veranderingen in Ghana langzaam gaan, is het een land dat vooruit wil komen. Ik ben dankbaar voor het kleine beetje dat ik daaraan bij mag dragen.

Bronvermelding

- Biesta, G. (2012). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Circle of Life School. (2018). *Mission and Vision*. Sunyani: Circle of Life School.
- Circle of Life School. (2018). *Teacher's contract*. Sunyani: Circle of Life School.
- Ebbens, S., & Ettekoven, S. (2015). *Effectief leren*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Solomon Bennett's Memorial School, T. (2013, mei). (M. Dijkers, Interviewer)
- Unicef. (2015). *At a glance: Ghana*. Opgehaald van Unicef:
https://www.unicef.org/infobycountry/ghana_statistics.html